

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNÖVELE-UTCA. Telefon száma 788. Kéziratokat nem küldünk vissza.

EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR főszerkesztő.

EÖTVÖS KÁROLY szépirodalmi főmunkatárs.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNÖVELE-UTCA 8. Telefon száma 708.

Mai számunk főbb közleményei: Vezérelők: A tisztviselők fizetése. Az elmozdított nagykövét.

A tisztviselők fizetése.

(Sz.) Esztendő hosszu során át várják az állami tisztviselők fizetésük javítását. Vannak már ugyancsak sokan, kiket valamikor az állami tisztviselők sorsának jobbrafordulására vetett bizalom csábított rá a pályára.

Az állami élet fokozatos fejlődése mellett az állami tisztviselők száma is szaporodott, de a munkakör is erősen tárgult. Velük szemben fokozódtak az igények, de az ő igényeik kielégítetlenül maradtak.

Az alsóbb rangosztályokban a tisztviselő élete a nyomoruságos fizetés mellett keserves tengődésre vált. Rá lévén kárhoztatva arra, hogy uri minőségben éljen, a társadalmi élet külső formái és e formák követeléseit elől se zárkózhatott el.

tisztviselő vagy kénytelen minden önzertét föláldozni, vagy pedig kénytelen túrni a mellözéssel járó minden anyagi és erkölcsi gyötrelmet.

Nos, hát csakugyan megérlelődött a kormányban a nagy elhatározás és a kormány lapjai nagy dühövel, a kormány az állami feladatok körül észlelhető rendkívüli fogékonyságát dicsőítő hangos kürtszóval hirdették és hirdetik, hogy a tisztviselők vagy a teljesülni fog. A kormány megtalálta már a fizetésrendezés módjait és forrásait is. Készen van már a fizetésrendezés tabellája.

De különös, a mióta ezek a hírek kergetőznek, s a mióta felhívatalosok hol megerősítik, hol megcáfoltgadják a fölmerülő híreket: a tisztviselők körében újra föllamadt a forrongás. Attól félnek, hogy a híres fizetésrendezés kegyetlenebb családát hoz számukra, mint a minő volt az esztendő hosszu során tett ígértések be nem váltása.

A tisztviselők rossz fizetése és helyzetük nagy bizonytalansága folytán olyan állapotok támadtak, melyek immár teljesen tarthatatlanok. Nemesak maguk az állami tisztviselők érzik ezt, hanem érzi az egész magyar közvélemény.

A kérdés azonban tökéletesen megérte immár a megoldásra. Előtte nem zárkózhatik el a kormány sem. Elvégre is semmiképpen sem lehet már a sokat emlegetett takarékoság elméletével és a folytonosan hangoztatott pénzühiánnyal se megokolni a tiszt-

viselőket jogos, méltányos és igazságos igényeinek mellözését. Ha van pénz a katonatisztek fizetésének emelésére; ha van pénz egy teljesen unproduktív osztály sorsának sokkal kevésbé megokolható javítására, akkor kell hogy legyen annak a nagy állami és társadalmi tényezőnek támogatására is, mely nélkül az állam csakugyan nem állhat fenn.

De különös, a mióta ezek a hírek kergetőznek, s a mióta felhívatalosok hol megerősítik, hol megcáfoltgadják a fölmerülő híreket: a tisztviselők körében újra föllamadt a forrongás. Attól félnek, hogy a híres fizetésrendezés kegyetlenebb családát hoz számukra, mint a minő volt az esztendő hosszu során tett ígértések be nem váltása.

Az egész magyar társadalom a forrongó tisztviselők pártjára szegődött, s általános megütközéssel fogadta minden jóérzésű ember azokat a helyke visszautasításokat, amikkel a tisztviselők jogos követeléseit itt-ott illetékes tényezőknél találkoztak.

Ha a kormány nem csupán szemfényvesztés okából akarja az állami tisztviselők fizetését rendezni, hanem célja az, hogy a tisztviselők sorsát csakugyan javítsa, s a jogos, becsületos igényeket kielégítse: akkor tartsa szem előtt feladatának etikai és politikai jelentőségét. Ne csak arra gon-

doljon, hogy valami ügyeskedéssel lerázza magáról a kérdés megoldásának titkát, hanem arra, hogy a kérdést alaposan és a jogos igényeknek megfelelő módon intézze el. Ha a fizetésrendezés olyan lesz, melynek nyomán és hatása alatt a kedélyek még inkább elkeseredhetnek, mint a hosszú várakozás mellett: akkor az egész reform czélját veszíti s nem javít, hanem inkább ront az állapotokon.

Miért maradt el az interparlamentaris konferencia? Eddigélle kétféle verzió keringett arról, miért maradt el a Bécsbe hirdetett interparlamentaris konferencia, melynek ma, szeptember 9-én, kellett volna tanácskozását megkezdeni.

Budapest, szeptember 9. Kétszer referált. Az osztrák miniszterelnök kihallgatáson volt az uralkodónál és egy telefonozás Bécsből — hosszasan referált a felségnek a budapesti tárgyalások eredményéről.

Miért maradt el az interparlamentaris konferencia? Eddigélle kétféle verzió keringett arról, miért maradt el a Bécsbe hirdetett interparlamentaris konferencia, melynek ma, szeptember 9-én, kellett volna tanácskozását megkezdeni.

de gyakorlati kormányzó s tekintélyes törvényhozó alig lehet. Nagyon kevés kivételt ismer a nemzetek története ezen a mezőn.

elnöknek a hivatalos fogadást közvetlenül a berlini uralkodótalálkozás után kellett volna eszközölnie, mit Goluchovskí el akart kerülni, másrészt kedvező alkalom kínálkozott neki az olaszokat kissé megficskázni.

Lehet, hogy ez az igazság, lehet, hogy más. De ezek után most már joggal következtethet az interparlamentaris konferencia tagjai és sürgeti a közvélemény is, hogy hozza nyilvánosságra az elmaradás igazi okait.

Az elmozdított nagykövét.

Az eddigi pétervári francia nagykövét: Marquis de Montebello, nyilatkozatot tett közbe a lapokban, melyben azt a kijelentést teszi, hogy állomása elhagyására valóságos kényszerítették, miután a francia külügyminiszter első felszólításának nem engedelmeskedett.

A francia lapok megemlékeznek arról a nagy szimpátiáról, mellyel a czár Montebellot minduntalan kitüntette és fölmentette azt is, hogy Miklós czár annak idején Compiègneben, mint a nagykövét unokájának keresztatyja szerepelt. Most felelevenítik az akkori pletykákat, melyek szerint a miniszterek feleségei már akkor feltételek voltak Montebello marquisera, a kit a czári pár minduntalan elaraszolt kegyeivel.

Ugyancsak a „Gaulois” írja, hogy a pétervári nagykövét évek óta megszakították a Ferenc-rendű szerzetesek palotájában. Ott volt ügyvédi irodám is.

Az Egyetértés tárczája.

A NAGY PER,

MELY EZER ÉV ÓTA FOLYIK S MA SINCS VÉGE.

ÍRTA: EÖTVÖS KÁROLY.

MÁSODIK KÖTET.

VI. A védelem.

Nagy harez kerekedett gondolkodásomban s érzéseimben, mikor a vádlottak védelmére felhívtak. Mit csináljak? Vállalkozzam-e a védelemre, vagy átengedjem azt másnak?

A kérdés nem volt könnyű. A munkabér, az ügyvédi tiszteletdíj mértéke nem jöhetett számításba. Nem is jött. A nagyközönség felfogása s korunk gondolkodása nagyon fontosnak tartja az anyagi érdeket. Az embereknek s még az országos közérferfiaknak elhatározásában s cselekvésében is, ha mikor azt szemléli, arra gondol első sorban: mi haszna van az illetőnek az elhatározásból és cselekvésből? A tőmeg hité szerint a zsidóság kezében van sok ország területén a világ pénze. S a ki oly helyzetben, a minőt a nagy per teremtett, megvédi a zsidóságot, az bizonyára százezres, vagy talán millió munkabérhez is könnyen juthat. Ilyen a közvélekedés, kivált izgatott időkben.

A nagy per ügyvédi díjairól egykor nyilatkoztam már az országgyűlés képviselőházában. Fontos okok birtak rá. E munka folyamán teljes részletességgel közlöm a díjak történetét. Ez is egy vonás lesz korunk jellemében. Egyelőre itt csak azt jegyeztem meg, hogy a mikor a védelem átvétele fölött tárgyaltam: egyetlen szó se esett a munka díjazásáról senkivel.

léseit én is figyelemmel kísértem, az izgató hírlapok harsogó zaja ott zúgott az én fülemben is. Annyi tisztán állott előttem, hogy a nyilvánosságra jutott részletek nem igazak s a megtörtént esetnek e részletekből lassanként megalakuló képe hamis. Hamis azért, mert keresztény szűz vérenek egyházi vagy vallásos indokból eredő kiontása lehetetlen. Ámde kettős feladat állhatott előttem. Az egyik az, hogy a vizsgálat terhelő adatainak hamiságát kiderítsem. Ezt lehetetlen tartottam. Rendes körülmények közt mindennapos bűnperben közönséges védő-ügyvéd részéről ez is elegendő munka.

De az én közéleti állásomnak, önbecsületemnek s kötelességérzetemnek ez meg nem felelt. Nekem a másik nagy és nehéz feladatra kellett vállalkoznom. Arra, hogy kiderítsem azt, ami valósággal történt. Miként tünt el az észlári leánya s minő elfogultsággal, könnyelműséggel, sőt vétkes indulattal dolgozott a vizsgálat, hogy a leánya eltűnéséből a vérvádat alkotassa meg? Csupán odáig juttatni a nagy per, hogy a zsidók ellen nincs bebizonyítva a vérvád, nekem nem lehetett elég. A gyanu csupán ily eredmény után fennmaradt volna a zsidóság ellen. Nekem be kellett bizonyítanom, hogy mindaz, a mivel a zsidókat terhelik, az első szótól az utolsóig valótlán; — minden terhelő adat koholt; — minden terhelő tanu és jelenség hamis s a vádlottak csak a bíróság végtetes tévedésének és csodálatos elfogultságának áldozatai.

A bíróságnál nem remélhettem komoly segítséget. Hiszen éppen a bíróság elfogultsága ellen kellett volna a segítség. Másutt kellett azt keresni.

A kormány férfainál se találhattam pártolást. Az igazságügyminiszter maga is hitt a vérvádban. Ez Pauler Tivadar volt, jogtudor, jeles tudós, a budapesti egyetemen a büntetőjog tanára s tudományos író. De

gyakorlati jogász sohasé volt s elméje, gondolkodása csak tanszékileg volt erősen kifejődve. A jog nemesak tudomány, hanem élet is. Ó a jogot csak mint tudományt ismeré; — arról, mint gyakorlati életről alig volt fogalma. S még ha lett volna is: akkor se avatkozott volna bele az ügybe. S nemesak azért nem, mert maga is hitt a vérvádban s a nagy per vádlottainak bűnöségében, hanem sokkal inkább azért nem, mert tökéletes gondnal és figyelemmel tartotta tiszteletben a maga hatáskörét is. A bíróságot is. Az ügy a bíróság kezében van. Abból azt kívenni, vagy annak vezetésébe belekapkodni, lehetetlennek vélte.

A kormány elnöke Tisza Kálmán volt. Több mind hét év óta állt már az ország kormányzatának élén, hatalmas pártja volt a parlamentben s azon kívül is, — bírt a korona bizalmával teljes mértékben, a közfelfogás szerint mindenható volt. Am a hatalom megszerzésében s megtartásában ügyes és gyakorlati gondolkodású férfi volt. Erre nézve a legsikeresebb eszközöket mindig megragadta s azok felhasználásáról semmiféle nagy eszméért, semmiféle eszményi célért le nem mondott. Oly erős, sőt erőszakos volt a zsidók elleni felekezetes izgatás, oly egyetemes népszerű a vizsgálat irányja, e működése, hogy ez irányt megváltoztatni, e működést megzavarni a teljes népszerűlénség állapotába juttatva volna a kormányzatot. Gyakorlati államférfi erre alig vállalkozhatott. Tisza Kálmán semmi esetre se vállalkozott volna.

A népszerűség, ha zajos és egyetemes, alkotmányos államban csodálatos hatalom. A ki azzal viadalra száll, a ki annak ellentáll, a ki annak haragját és fölgerjedését vakmerően maga ellen zudítja: annak a kormányzás és törvényhozás teréről vissza kell vonulni. Lehet tudós, lehet író, lehet bölcselő, érdemei nagyok lehetnek nemzete iránt s dicsősége sok nemzedékre kiterjedő,

de gyakorlati kormányzó s tekintélyes törvényhozó alig lehet. Nagyon kevés kivételt ismer a nemzetek története ezen a mezőn.

A pártok még kevésbé. Az ellenzéki pártok meg nem engedték volna, hogy a vizsgálatba, míg megkezdett irányában halad, bárki beavatkozzék. De meg nem engedte volna a kormánytámogató többség se. Meg akarta se engedte volna meg, ha erre a királyi trónról jön az intés. Pedig erre se lehetett számítani. A királyi udvar se szereti a zsidókat. Akkor éppen nem szerette. Mint a közeli s távoli vihar: úgy zúgott a zsidók elleni gyűlölködés akkor Oroszországban, Romániában, Ausztriában s egész Németországban. S zúgott Magyarországon is. S a királyi udvarok, ha kárunk nincs belőle, mindig szeretik a népszerűséget s mindig szívesen hajolnak meg előtte.

Volt néhány kitünő barátom az országos közélet ferfiái közt. Kerkapoly Károly, az ország egykori pénzügyminisztere; Bittó István egykori miniszterelnök s Szilágyi Dezső, ellenzéki vezérferfi, később igazságügyminiszter s a parlament elnöke. Tekintélyes és kiváló férfiak, nagy és kölcsönös bizalom állott fenn közöttünk egykoron. Mind-egyikkel volt alkalmam eszmét cserélni e kérdésben. Mindegyik látta és érezte tisztán, hogy a felekezeti gyűlölködésnek az országos ügyek kezelésében szerepet engedni cél szerűtlen s esetleg káros és veszélyes is lehet, de azért mindegyik úgy látta, hogy ez idő szerint hálátlan és sikertelen, sőt kockázatos dolog lenne a nyílt és erőley felszólalás. Mindegyiknek az volt a nézete: meg kell várni a nagy per végét, a vizsgálatba pedig beavatkozni nem tanácsos. Óvtak és intettek ettől engem is.

Valahogy kiszivárgott a hire, hogy engem a védelem vezetésére felszólítottak. Akkor a főváros negyedik kerületében a belvárosban

laktam a Ferenc-rendű szerzetesek palotájában. Ott volt ügyvédi irodám is.

Junius 25-én éjjeli 11 órákor fölkeresett két képviselőtársam. Az egyik függolenségi párti, a másik kormánypárti volt. Utóbbi akkor nagy személyes ellenfele, vagy — helyesebben mondva — haragosa a kabinet elnökének. Hallották, hogy engem fölkerelt a védelemre s most egyenesen azért jöttek ily szokatlan órában hozzám, hogy a védelem elvállalásáról lebeszéljenek. Figyelmembe ajánlották, hogy huszonnégy óra alatt egy harmadik képviselőtársamtól, a függolenségi párt egyik vezérferfiától is érkezik hozzám erre nézve bizalmas levél — Erdélyből.

A levél másnap csakugyan megjött s fontosságánál fogva kivételesen megöriztem. A levél s a két képviselő együtt a helyzet következő képét tárta fel előttem:

Az Ausztriával való szövetséget lazítani kell, holott Tisza Kálmán kormányzata azt mind szorosabbra fűzi s ezzel Magyarország erőt bénítja. Tisza Kálmán megbuktatásával tehát nagy nemzeti célt érünk el. Am Tisza Kálmán a nyers anyagi érdekek egyenkénti legyezésével s mind mondani szokás, a korrupcióval tartja fen urálnát, a korrupció szálat pedig a zsidóság kezében vannak. A zsidóság ellen most elemi erővel dühöngő gyűlölködést pártszervezésre kell a jó hazafiaknak felhasználni. A jelszó: „le a korrupcióval, le a zsidósággal, le Tisza uralmát.” Ma ezt megérti mindenki s egyetlen hatalmas föllépéssel győzhetünk. A parlamentben csaknem készen áll erre az egységes ellenék. Ha én belemegyek: belemegy a függetlenségi párt 80 taggal, a mérsékelt ellenék 20 taggal s a kormánypártnak 33 tagja nyomban csatlakozik. S engem tesznek meg az így alakult párt vezérévé. Rám nagy és fényes jövő vár s az országra kétségtelen haszon.

ha az jobban... az illik... az illik... az illik...

leszeli, ha készen lesz. Eppen ezért nem lehet...

kint — A pozsonyi városháza igen régi épület...

Erzsébet királyné halálának évfordulóján... Magyar Színház...

Fővárosi Orfeum... Waldmann Imre igazgató... Nagymező-utca 17.

Időjárás. A m. kir. meteorológiai központi intézet táv...

Makói előzetes. Az erga sacra, vagy rövidítve...

Alperes. Szeged. Minden magánjogi pár 32 év...

Vizáltság, 1902. szeptember 9-én. Inn: Czintimír. Bega: Czintimír.

Ma este 8 órákor Brillians előadás. Az illúziók palotájában.

RAJZESZKÖZÖK gyári forrárt Reiter, Richter és svájci gyártm...

Államok táblája: Alkalmasság, Államok, Érték, Ár, Érték, Ár.

Színházak és mulatságok. Szerda, 1902. szeptember 10-én.

NEMZETI SZÍNHÁZ. Vörös talar. Dráma 3 felvonásban. Itt: Békés.

M. KIR. OPERAHÁZ. Zárva. NEPSZÍNHÁZ. Erzsébet királyné halála évfordulóján.

VIGSZÍNHÁZ. Dolgok emlékei Erzsébet királyné halálának évfordulóján.

Színházak heti műsora. M. kir. Operaház, Nemzeti színház, Vígsház, Népszínház, Magyar színház, Uránia.

Értékpapírok táblája: Értékpapírok, Érték, Ár, Értékpapírok, Érték, Ár.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései. 1902. szeptember 9.

A) Árutőzsde. I. Gabonaművek. — Árak kétszázban 50 kilogrammonként.

B) Különféle termények (készáru). Származás, nem és minőség, Árfolyam.

C) Értéktőzsde. ÉRTÉKPAPÍROK. Érték, Ár, Értékpapírok, Érték, Ár.

VI. Takarékpénztárak részvényei. VII. Biztosító társaságok részvényei.

XIII. Közelkedési vállalatok. XIV. Sorsjegyek.

Értéktőzsde. ÉRTÉKPAPÍROK. Érték, Ár, Értékpapírok, Érték, Ár.

I. Államadosság. a) Magyar államadosság. Arany, ezüst, réz, vas, stb.

II. Más közkezesítők. III. Záloglelték közkezesítők. IV. Előbbségi kötvények.

V. Bankok részvényei. VI. Vállalkozások részvényei.

XV. Pénzmekek. XVI. Váltók árfolyama (ábra).

XVII. Váltók árfolyama (ábra). XVIII. Váltók árfolyama (ábra).

